

Голас Радзімы

№ 17 (1639)
1 мая 1980 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

У Мінску завершана будаўніцтва 12-павярховай гасцініцы «Планета». Тут у дні Алімпіяды будуць жыць замежныя турысты, спартыўныя спецыялісты і прадстаўнікі прэсы.
Фота С. КРЫЦКАГА.

ЖЫВЁМ АДНОЙ СЯМ'ЕЙ

[«Драўгіста — значыць дружба»]

стар. 3

У БЕЛАРУСЬ — ЗА ВЕДАМІ

[«Дыплом атрыманы ў Мінску»]

стар. 5

**ЗДЫМАЕЦЦА ФІЛЬМ ПРА АБА-
РОНЦАУ САВЕЦКАЙ ГРАНІЦЫ**

[«Вятры Кастрычніка»]

стар. 6

◆ НА АСТРАВЕЧЧЫНЕ ДЗЕВЯЦЬ ЛІТОЎСКІХ ВЕСАК ◆ ЗА ГАДЫ САВЕЦКАЙ УЛАДЫ — НІВОДНАГА НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАН-
ФЛІКТУ ◆ У НЕКАТОРЫХ ДАМАХ ГАВОРАЦЬ АЖ НА ЧАТЫРОХ МОВАХ ◆ ЛІТОЎЦЫ ВУЧАЦА У БЕЛАРУСАЎ І НААДВАРОТ

ДРАЎГІСТЭ — ЗНАЧЫЦЬ ДРУЖБА

У Астраўцы, на аўтобуснай станцыі, выпадкова сустрэў Вацлава Лукшаса.

— Ну кайп рэйкалэй? — пытаюся ў яго. — Як справы?

А ён, усмешлівы і вясёлы, адказвае на беларускай мове, так, як гавораць у тутэйшых мясцінах:

— Намазі! — і паказвае вялікі палец. У аўтобусе, па дарозе на Гервяты, размаўляем аб жыцці-быцці, аб ансамблі...

Мы з Лукшасам — даўнія знаёмыя. Разам удзельнічалі ў першым Усесаюзным фестывалі самадзейнай мастацкай творчасці працоўных. Разам з астравецкім ансамблем «Вясёлка» выступалі на Гродзенскіх сценах, тэлебачанні, ездзілі з канцэртамі па Літве. Дарэчы, летась газета «Голас Радзімы» расказвала пра інтэрнацыянальны калектыў песні і танца з вёскі Гіры, якім кіруе Вацлаў Лукшас.

Зараз нам было пра што пагаварыць, успомніць. Вацлаў расказваў, што ў апошні час значна змяніўся склад ансамбля, прыйшлі маладыя танцоры, абнавіўся рэпертуар: уключаны песні і танцы Беларусі, Літвы і Расіі.

Вочы спяліла зыркае сакавіткае сонца, удалечыні сінеў лес, з-пад колаў з шумам вылятала пырска мутнай талы вады. Аўтобус вялікі, пасажыраў шмат, і ўсе трапіліся гаваркія. Чуваць беларускія, літоўскія і рускія словы. Жвавы дзядок з вясёла-хітраватымі вачыма, які, відаць, таксама прыслухоўваўся да размовы, раптам усклікае па-польску:

— Пшэнайсвентша матка Марыя! — а далей вядзе па-беларуску: — Як усё роўна ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый — кожны на сваёй мове!

— Родная мова — як родная маці!
— Размаўляй па якому хочаш. Хіба хто забараняе?

— Вядома.
— А жваваму дзядку, відаць, карціць па-жартаваць.

— Паслухай, пані, — звяртаецца ён да жанчыны, якая да гэтага размаўляла па-літоўску. — А от каб я прыйшоў да цябе сватацца, то ці згаварыліся б мы?

— Не.
— Чаму?
— А таму, што ты шчарбаты. Вот каб паставіў сабе новыя зубы, тады іншая справа. Пайшла б за цябе без аглядкі.

Настрой у людзей вясёлы...
Астравецкі раён своеасаблівы і сваім ландшафтам, і насельніцтвам, і, вядома,

мовай. У Гервяцкім сельсавеце, напрыклад, — дзевяць літоўскіх вёсак. Тут захаваліся літоўскія песні і звычаі, старадаўняя гаворка. На поўначы, у ваколіцах Быстрыцы, часта пачуеш польскую мову. А за Віліяй, каля Падольцаў, калісьці пасяліліся тры вёскі рускіх старавераў. Зараз гэтыя нацыянальныя карані так перапляліся, што ў адной сям'і могуць размаўляць на дзвюх, трох або нават чатырох мовах. «Адным словам, — гаварыў урадженец Астравецчыны, пісьменнік і вучоны Адам Мальдзіс, — на гэтым культурна-моўным паграніччы — сапраўдны інтэрнацыянал».

Ну, а калі ўжо інтэрнацыянал, то і назвы вёсак розныя: Сіні Ручэй, Дрыва-секі, Белая Вада, Папялішча, Ніўе... Кай-міны, Гервяты, Дзірмуны, Альгіяны... Бжэг, Дамброва, Замэчак... Аднаводна і прозвішчы: Тарашкевіч, Пашкевіч, Мураўскі, Дрэма... Шэміс, Кайрыс, Бразіс... А гэта ўжо з беларуска-польска-літоўскім адбіткам: Кацінель, Тваргаль, Рэкець, Шляхтойць, Чапукойць...

У Гервятах сказаў Лукшасу «вісу гяро!» — «усяго добрага!» і, вышаўшы з аўтобуса, міжволі залюбаваўся касцёлам. Спецыялісты сцвярджаюць, што асаблівай архітэктурнай каштоўнасці ён не мае: змешанасць стыляў. Аднак абыякавым не пройдзеш міма.

Зноў успомніўся раздзел з кнігі А. Мальдзіса, дзе ён расказвае, як у старыя часы ля гэтага касцёла ўспыхвалі канфлікты паміж беларусамі і літоўцамі. Здавалася б, што ім дзяліць? Адна зямля, адна ўлада, адзін лёс, а от жа... Зрэшты, усе тыя канфлікты ляжаць на сумленні розных чыноўнікаў, паноў і гервяцкіх ксяндзоў. У кнізе «Вільнюс і Віленскі край», якая выйшла ў 1932 годзе ў Каўнасе, паведамлялася, што ксёндз Маліноўскі, наўмысна шапеляваючы, ціка чытаў літоўскі тэкст евангелля, каб выклікаць гервяцкіх парафіян на правакацыі. А ксёндз Рамейка ў 1928 годзе частаваў гарэлкай беларускіх сялян з Сакалоўцаў, каб тыя адмаўляліся выконваць літоўскія псалмы, спявалі іх па-польску. Калі ўзнікла спрэчка, сяляне самі ж выкрылі ксяндза, крыкнулі яму ў касцёле: «Як цяпер, так зубы вышчараеш, чаму пярод казаў нам пяць?»

Гервяцкі паланафіл нацкоўваў «гіруноў» на «чагакоў» і наадварот. Нацыянальна абражаныя суседзі хапаліся за нажы, калы, камяні. Ішлі на касцёльным цвінтары вёска на вёску, калечылі адзін другога. Пра інтэрнацыянальныя сям'і ў той час і гаворкі не было.

Інакшы малюнак сёння. Для святара гервяцкага касцёла, якога прыслалі сюды ў мінулым годзе, усе парафіяне аднолькавыя. Адно нядзелю малебен правіцца па-польску, у другую — па-літоўску. А пра розныя спрэчкі і бойкі на касцёльным цвінтары даўно забыліся. За гады Савецкай улады не было тут ніводнага нацыянальнага канфлікту.

Беларусы і літоўцы штодзённа робяць полеч адны справы: вырошчваюць хлеб і агародніну, гадуць жывёлу. Намеснік старшыні інтэрнацыянальнага калгаса «Радзіма» Ядзвіга Трышына шмат расказвала мне пра гэта добрасуседства. У маім блокноце запісана з паўтара дзесятка прозвішчаў калгасных герояў працы: жывёлаводы Генуэфа Бублевіч і Часлаў Глаўдзель, механізатар Станіслаў Мацко і загадчык участка Іван Куліс... Па адных толькі прозвішчах можна меркаваць, што гэтыя людзі розных нацыянальнасцей. З 38 членаў і кандыдатаў у члены Камуністычнай партыі — 13 літоўцаў. На паліцах бібліятэкі ў Гервятах, Рымдзонах і Гірах стаяць мінскія выданні Купалы, Коласа, Быкава і вільнюскае выданні Цвіркі, Нерыс, Межэлайціса.

Зусім звычайнай з'явай сталі беларуска-літоўскія вяселлі. Іх нельга апісаць. Іх трэба толькі бачыць. Яны як букет шматколерных красак, сабраных у розных мясцінах. І сям'і — трывалыя. Прыкладаў можна прывесці шмат. Тая ж Ядзвіга Трышына. Бацька яе — літовец, маці — беларуска, а сама яна выйшла замуж за рускага.

Шчырая дружба — як песня, як вольная птушка, якая не ведае межаў. Сябруюць беларусы і літоўцы не толькі, скажам, у Гервятах, Гайголях, Міцёнах ці Гірах. Моцная дружба звязвае іх з земляробамі калгаса «Кратуоніс» Швянчонскага раёна Літвы. Абмен рознымі дэлегацыямі, сумесныя святкаванні, суседская дапамога — усё гэта стала звычайнай з'явай у адносінах сялян дзвюх рэспублік.

Механізатары Імпаліт Мажэйка, Эдуард Скерла і жывёлавод Генуэфа Бублевіч з калгаса «Радзіма» занесены ў Кнігу народнай славы калгаса «Кратуоніс», а імёны літоўскіх жывёлаводаў Валянціны Варнене і Яніны Маслаўскайтэ ўпісаны ў гэткай жа Кнізе беларускай гаспадаркі.

І дзеці таксама вядуць між сабой моцную дружку. Прычым, вучні Гервяцкай сярэдняй школы і Гірскай васьмігодкі вывучаюць прадметы на трох мо-

вах: беларускай, рускай, літоўскай. Літоўскія дзеці, вядома, па поўнай праграме вывучаюць сваю мову. Падручнікамі і іншымі навучальнымі дапаможнікам і іх забяспечвае Міністэрства асветы Літвы.

Нядаўна ў Гервяцкай дзесяцігодцы адбыўся вечар інтэрнацыянальнай дружбы. Сто хлопчыкаў і дзяўчынак са школы, якая знаходзіцца на тэрыторыі калгаса «Кратуоніс», прыязджалі ў госці да сваіх суседзяў. Дзеці абмяняліся альбомамі аб жыцці сваіх школ, сувенірамі. Лепшым класам і лепшым вучням былі ўручаны граматы і каштоўныя падарункі. Адбыўся канцэрт мастацкай самадзейнасці. Цяпер школьнікі з Гервят збіраюцца ў госці да сваіх суседзяў-сяброў...

Ад'язджаў я з Гервят у нядзелю. На аўтобусным прыпынку было людна. Хто сабраўся ў Вільнюс, хто — у Астравец, а нехта, як і я, — у Мінск, ці нават далей. Міма прыпынку туды-сюды мільгалі легкавыя і грузавыя машыны з беларускімі і літоўскімі нумарамі. Побач размаўлялі два пажылыя дзядзькі. Па акцэнтну чуваць, што адзін з іх літовец. Абое заклапочаны сёлетняй зацяжнай вясной.

— А што, як да мая ў поле не выйдзем?

— Выйдзем. Будзе трымаць-трымаць, а потым як хлыне...

Мужчыны ўспаміналі, калі яшчэ была такая вясна, гаварылі пра базарныя цэны, жартавалі, усміхаліся...

Сярод гэтых людзей было лёгка і проста, нібы ў сваёй роднай вёсцы. Зрэшты, усё гэта для мяне звычайнае, даўно знаёмае. Дзесяткі разоў бачыў я літоўца і беларуса разам і ў полі, і на сцэне, і за святочным сталом.

У астравецкага ансамбля песні і танца «Вясёлка» ёсць каронны нумар — «Астравецкая кадрыля». Успомніліся словы:

**Парадзіла песня Беларусь з Літвой,
І гамоняць сэрцы, як сястра**

**Пакуль верна служыць сонца сваю
службу,**

**Будзем усаўляць мы песняй нашу
дружку.**

Над галавой — яркае сонца і чыстае блакітнае неба, булькаюць капжы, моцна пахне вясной...

Артур ЦЯЖКІ.

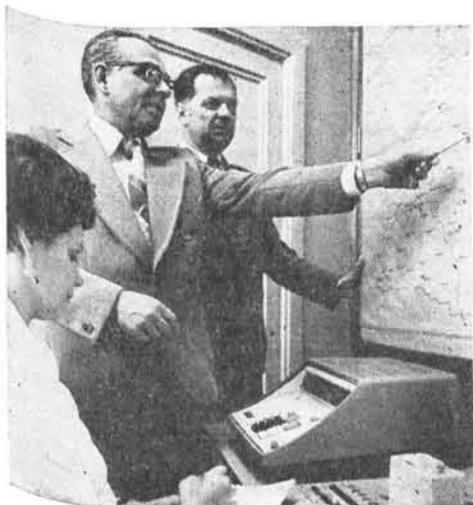
УЗДОЎЖ КАЛГАСНАГА АСФАЛЬТУ

Даўжыня дарог з цвёрдым пакрыццём павялічваецца за пяцігодку ў сельскай мясцовасці рэспублікі больш чым на пяць тысяч кіламетраў.

Асфальтаваныя дарогі залучылі ўсе бригады калгаса «Расвет» Кіраўскага раёна. На пракладцы іх была занята будаўнічая бригада гаспадаркі. У яе саставе — людзі самых розных прафесій, пачынаючы ад традыцыйных муляраў і цесляроў і канчаючы майстрамі апароўкі граніту. Есць у калгасе і свой асфальтавы завод.

Калгас, атрымліваючы самы вялікі ў Беларусі — сямімільённы грашовы даход, — штогод расходую на будаўніцтва і добраўпарадкаванне паўтара мільёна рублёў і вядзе гэтыя работы ўласнымі сіламі. Ад цэнтральнай пляцоўкі, на якой узняліся Палац культуры і гандлёвы комплекс, разбгаюцца асфальтаваныя вуліцы з камфартабельнымі катэджамі. У ценю фруктовых садоў узняліся сярэдняя школа, дзіцячы сад-яслі. Да калгаснага дома аднавілі хуткапрафілакторыя хутка дабавіцца санаторый.

У Беларусі ўпершыню ў краіне створана сістэма апэратыўнага кантролю за станам здароўя дзяцей на першым годзе жыцця. Яна аблегчыла працу спецыялістаў рэспубліканскіх органаў аховы здароўя па выяўленню і хуткай ліквідацыі захворванняў, а таксама прафілактыцы іх. З дапамогай электронна-вылічальнай машыны не толькі ацэньваецца сітуацыя, якая склалася ў тым ці іншым раёне, з улікам бактэрыялагічных, кліматычных, фармацэўтычных і іншых фактараў, але і прагназуюцца змяненне абставін на тыдзень наперад. **НА ЗДЫМКАХ:** сястра-выхавацельніца сада-ясляў № 298 горада Мінска з дзецьмі; інжынер-праграміст цэнтра В. ДАЛГАРУКАВА (злева) і апэратар Н. БУБЛІС апрацоўваюць матэрыялы; першы намеснік міністра аховы здароўя БССР К. АНІШЧАНКА (у цэнтры), інспектар-урач Л. ГАУРЫЛАВА і начальнік Упраўлення лячэбна-прафілактычнай дапамогі дзецям і маці Міністэрства аховы здароўя БССР Л. ПАРАСКЕВІЧ вызначаюць аб'ём прафілактычных мерапрыемстваў у рэспубліцы; малодшы навуковы супрацоўнік І. КУЗЬМЯНКА.

О РАДИОСТАНЦИЯХ «СВОБОДА» И «СВОБОДНАЯ ЕВРОПА»

ПРОИЗОШЛИ ЛИ ПЕРЕМЕНЫ

После скандального разоблачения в 1971 году принадлежности радиостанций «Свобода» и «Свободная Европа» (РС/РСЕ) к ЦРУ, которое в течение 20 лет осуществляло их финансирование и руководило их деятельностью, администрация США стала лихорадочно принимать меры к спасению престижа этих полностью дискредитированных подрывных ра-

диоцентров. Финансирование РС/РСЕ взяла на себя конгресс США, а руководство над ними было возложено на т. н. Совет международного радиовещания, члены которого назначаются президентом США. Было объявлено об изменении и политической линии РС/РСЕ.

Однако вся последующая деятельность РС/РСЕ убедительно доказывает, что «изменения» и «эволюция», якобы происходя-

щие в этих радиодиацентрах, состоят лишь в том, что теперь перед ними не ставят столь громогласных и неосуществимых задач, как «освобождение от коммунистического ига». Сегодня задачи намного скромнее, но не потому, что руководству США не хотелось бы большего, а потому, что многолетняя практика доказала полную абсурдность выдвигавшихся ранее целей.

«КОНСТРУКТИВНЫЙ ДИАЛОГ» С ДЕСТРУКТИВНЫМИ ЦЕЛЯМИ

Для успокоения общественного мнения была, например, утверждена и опубликована «Миссия» (слово-то какое!) РС/РСЕ. В ней излагались основные цели и принципы, которыми якобы руководствуются в своей деятельности эти радиостанции. «Задачей радио «Свободная Европа» и радио «Свобода», — говорится, в частности, — является поощрение конструктивного диалога с народами Восточной Европы и Советского Союза... Составление программ на тему о внутренних делах стран — объектов вещания концентрируется на том, чтобы держать слушателей в курсе важнейших событий в их стране... Такая информация включает по мере необходимости взгляды граждан, не имеющих доступа к общественным средствам информации своей страны (?), или тех, которые не могут самовыражаться с помощью иностранных корреспондентов, либо путем издания, не подвергнувшись цензуре («самиздат»).

Как видим, РС/РСЕ весьма своеобразно понимает термин «конструктивный диалог» между Западом и народами Восточной Европы и Советского Союза. Под этим термином подразумевается диалог, с одной стороны, между кучкой добровольных и высланных эмигрантов из социалистических стран, подвизающихся на Западе, а с другой стороны, с «внутренними эмигрантами» — группами диссидентствующих отщепенцев.

ЦЕНЗУРА, КОТОРОЙ ЯКОБЫ НЕТ

Неприкрытым лицемерием являются также и ссылки на наличие цензуры в социалистических странах и отсутствие ее на РС/РСЕ. На самом деле жесткая цензура и строгий контроль со стороны американского персонала — законная практика на РС/РСЕ. Об этом недвусмысленно говорится в пятом ежегодном отчете Совета международного радиовещания США, датированном 31 января 1979 года.

Отчет гласит: «В результате реорганизации, прошедшей прошлым летом, отдел анализировал передачи, укрепив опытные специалисты

из службы, которая ранее называлась политической конторой радио «Свобода». Они (работники отдела анализировали передачи.—А.Р.) продолжают оказывать помощь американскому руководству программами в деле контроля текстов передач до выхода в эфир (курсив наш.—А.Р.). Совет предлагает в будущем усилить эту важную контрольную функцию путем дополнительного привлечения в текущем финансовом году лингвистически квалифицированных, имеющих западное образование специалистов...» Комментарии, как говорится, излишни.

ОГРАНИЧИВАЕМЫЕ «ОГРАНИЧЕНИЯ»

Рекламируя «изменения» в политической деятельности РС/РСЕ, их руководство ссылается на некие ограничения, касающиеся содержания, тональности и «допустимых пределов информации» (читай «дезинформации»). Действительно, в отчете за 1978 год было опубликовано одиннадцать таких ограничений. Но наибольший интерес представляют исключения из них. Например, в трех пунктах упомянутого выше отчета говорится о том, что могут возникнуть особые ситуации, при которых РС/РСЕ освобождаются от ограничений. При таких ситуациях допускается передача радиостанциями «тактических советов» слушателям, если в какой-то из социалистических стран возникнет «конкретная ситуация особого характера». Говорится также о том, что в случае возникновения «чрезвычайного положения» в странах, на которые ведутся передачи, специально назначенные лица из Совета международного радиовещания будут в рабочем порядке консультировать по вопросам содержания программ и лично давать санкции на нарушение правил, ограничивающих характер ограничений.

Сегодня, в период резкого обострения идеологической борьбы и осложнения международной обстановки, руководство РС/РСЕ широко использует эти «исключения из ограничений» для еще большего разжигания антисоветизма.

«ВНЕЭФИРНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ»

Радиодетальность РС/РСЕ — это лишь видимая часть

айсберга. Куда большее место занимает т. н. «внеэфирная деятельность». Вопреки утверждениям американских официальных лиц РС/РСЕ продолжает оставаться филиалом ЦРУ. Среди более чем 1700 сотрудников РС/РСЕ 60 процентов — кадровые работники ЦРУ либо переведенные фашистские агенты и бывшие эсэсовцы.

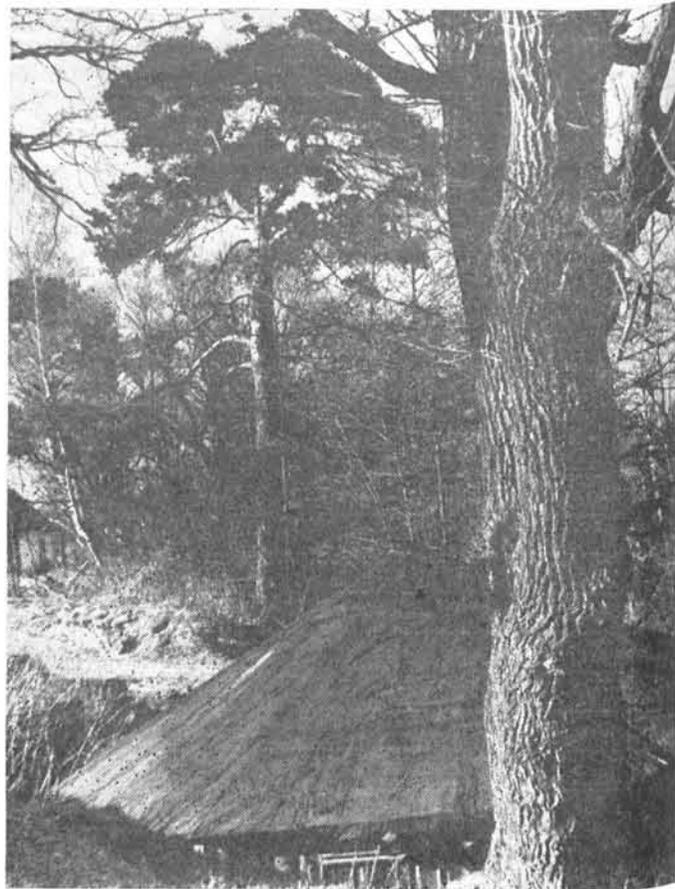
Важную роль в разведывательной деятельности играет исследовательский отдел РС/РСЕ. Получателями самых важных, наиболее ценных секретных материалов этого отдела являются ЦРУ и спецслужбы НАТО. Об этом в частности, сообщили американские исследователи Д. Вайс и Т. Росс в монографии «Невидимое правительство», изданной в Нью-Йорке.

ЗАГОВОР ПРОТИВ РАЗРЯДКИ

О том, насколько цинично попирает администрация США международно-правовые акты и документы, свидетельствует следующая выдержка из отчета Совета международного радиовещания США за 1978 год: «РС/РСЕ стараются отождествлять свою деятельность с интересами своих слушателей, уделяя особое внимание внутренним проблемам и делам, непосредственно затрагивающим народы Восточной Европы и СССР. Сосредоточивая свое внимание на особых чаяниях своей аудитории, они осуществляют некоторые из функций «внутреннего вещания», равно как и функций заместителя (?) свободной прессы».

Что это, как не самодовольное признание своего вмешательства во внутренние дела и жизнь стран социалистического содружества?

Советский Союз выступал и выступает за самый широкий обмен информацией, за использование средств массовой информации и пропаганды в интересах мира, добрососедства, повышения культурного и материального уровня народов, как это предусмотрено хельсинкскими соглашениями. Между тем деятельность РС/РСЕ — типичный пример перерастания идеологической борьбы и соревнования идей в «психологическую войну», направленную на подрыв разрядки. **Авандил РУХАДЗЕ,** обозреватель АПН.

Дуб-волат.

Фото Э. ЭЛЬКСИНА.

Што? * Як? * Чаму?

Летас у артыкуле «Пенсіянер вырашыў працаваць» («Голас Радзімы» № 33) мы расказалі аб ільготах, якія прадастаўляе пажылым людзям сацыялістычная дзяржава. Здавалася б, у гэтай праблеме вычарпаны ўсе магчымасці. І вось з 1980 года ў СССР значна расшыраны

ЛЬГОТЫ ДЛЯ ПЕНСІЯНЕРАЎ

Далейшае развіццё атрымала ў Беларусі форма працы на ўмовах няпоўнага рабочага часу (няпоўнага рабочага дня і няпоўнага рабочага тыдня). Цяпер два пенсіянеры, якія пажадалі працаваць, маюць права па ўзаемнай згодзе паролу падзяліць паміж сабой змену. Іншымі словамі, кожны з пенсіянераў можа працаваць цяпер толькі чатыры гадзіны на дзень замест ранейшых шасці. Прычым зараз пажылым людзям даецца магчымасць працаваць заўсёды ў першую змену, а ў другую — толькі па ўласнаму жаданню.

Такое выкарыстанне працы пенсіянераў дазволіць намнога скараціць у рэспубліцы недахоп некаторых рабочых спецыяльнасцей, напрыклад, станочнікаў і будаўнікоў, павысіць каэфіцыент выкарыстання тэхнічнага абсталявання.

А як жа заробная плата? Акрамя пенсіі, кожны з пенсіянераў атрымлівае такі ж заробок, які ён меў бы, працуючы ўсю змену. Сюды яшчэ трэба дадаць штомесячныя выплаты прэміяльных сродкаў за рост прадукцыйнасці працы, павышэнне якасці выпускаемай прадукцыі, выплаты з грамадскага фонду.

З новага года атрымаў сілу закон складзены Міністэрствам сацыяльнага забеспячэння БССР і Дзяржаўным камітэтам БССР па працы пералік спецыяльнасцей, якія пенсіянеры могуць выкарыстоўваць для работы на сумяшчальніцтву. Пры гэтым пералік улічвае магчымасць грамадзян пенсійнага ўзросту без вялікіх цяжкасцей сумяшчаць два абавязкі, выконваць іх заўсёды якасна і своєчасова. Таму асабліва ўвага звернута на агульнасць рабочых працэсаў і канчатковых вынікаў працы розных спецыяльнасцей. Напрыклад, акумулятаршчык можа на сумяшчальнасці працаваць слесарам-электрыкам па рамонту электраабсталявання, газаваршчык — слесарам па эксплуатацыі і рамонту газавага абсталявання, маляр — стаяром, тынкоўшчыкам, рахункавод — касірам, токар — слесарам-рамонтыкам, трактарыст — машыністам камп'ютарнай устаноўкі і г. д.

Аднак варта падкрэсліць, што сумяшчальніцтва, аб якім мы гаворым, бывае толькі частковым. Грамадзянін выконвае поўны аб'ём сваёй асноўнай работы і атрымлівае за яе поўны аклад, а таксама ён адказвае толькі за частку сумешчанай работы і, вядома, атрымлівае толькі за адпрацаваную. Пенсія ў гэтым выпадку захоўваецца.

Гарадскія бюро па працаўладкаванню і інфармацыі запрашаюць цяпер на работу пенсіянераў у адпаведнасці з новымі льготамі. Такім чынам дзяржава працягвае клопат аб пастаянным паляпшэнні ўзроўню жыцця ўсіх сацыяльных слабаў насельніцтва, незалежна ад узросту грамадзян.

УРУЧЭННЕ ПАЎНАМОЦТВАЎ

21 красавіка пастаянны прадстаўнік Беларускай ССР пры Арганізацыі Аб'яднаных Нацый Надзвычайнай і Паўнамоцнай пасол А. Шэльдаў уручыў свае паўнамоцтвы генеральному сакратару ААН Курту Вальдхайму. Прайшоўшай затым гутарцы прыняў удзел намеснік пастаяннага прадстаўніка БССР пры ААН А. Мардовіч.

Ефрасіння Малаковіч — ветэран вайны. Вярнуўшыся дадому, доўгі час працавала настаўніцай. Цяпер яна на заслужаным адпачынку, але часта бывае ў сваёй школе. З вялікай увагай слухаюць вучні расказы Ефрасіні Паўлаўны пра мінулае свайго краю, пра цяжкія баі з ворагам.

НА ЗДЫМКУ: Е. МАЛАКОВІЧ з вучнямі.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

Я ВЫБРАЎ месцам вучобы СССР таму, што навука тут пастаўлена такім чынам, што можна вывучаць усе яе дасягненні. Мяне цікавіць і жыццё народа, які ўпершыню пабудоваў сацыялізм». Так напісаў былы студэнт-фізік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна (БДУ) Джон Флетчар з Ганы. Цяпер ён выкладчык адной з вышэйшых навучальных устаноў сваёй краіны, намеснік старшыні Таварыства гана-савецкай дружбы.

Пісьмаў са словамі шчырай падзякі ў БДУ прыходзіць многа. Яны адрасаваны як асобным выкладчыкам, так і ўсяму калектыву ўніверсітэта. Нярэдка іх адрасат — рэспубліка, увесь савецкі народ. Вось што гаворыць у сваім пісьме нядаўні выпускнік БДУ Нгуен Хай Тхань з В'етнама:

«Цяпер, калі знаходжуся далёка ад вас, далёка ад Мінска, у якім працякло маё студэнцкае жыццё, яшчэ больш адчуваю гасціннасць горада і нашага ўніверсітэта. Мне здаецца, што зямля Беларусі — другая мая Радзіма. Адразу, як толькі прыехаў у Мінск, я адчуў дабрату і чуласць савецкіх людзей. Усюды мне дапамагалі ў вучобе, у жыцці, тое, што я атрымаў дыплом, ужо гаворыць аб многім. Ніколі не забуду сваіх выкладчыкаў, савецкіх людзей, ніколі не забуду таго, што яны для мяне зрабілі. Я вельмі ўдзячны вам за ўсё».

Пісьмы замежных студэнтаў, спецыялістаў, атрымаўшых адукацыю ў БДУ, гавораць аб высокім аўтарытэце савецкай навукі, аб міжнародным прызнанні старэйшай навучальнай установы Беларусі, бо ў кастрычніку 1981 года ўніверсітэту спаўняецца 60 гадоў. Вялікі ўклад БДУ ў станаўленне і развіццё Савецкай Беларусі. У студзені 1949 года яму было прысвоена імя Уладзіміра Ільіча Леніна. БДУ ўдастоен высокай узнагароды СССР — ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Цяпер буйнейшая навучальная ўстанова рэспублікі штогод рыхтуе каля 2 500 кваліфікаваных спецыялістаў: фізікаў, гісторыкаў, хімікаў, філолагаў, матэматыкаў, журналістаў. Універсітэт — шматнацыянальная сям'я. Каля 18 тысяч студэнтаў, звыш 600 аспірантаў больш дзвядцятці нацыянальнасцей СССР вучацца ў ім. А з 1961 года тут пачата падрыхтоўка нацыянальных кадраў для замежных краін. За

гэты час падрыхтоўчы факультэт выпусціў 2 754 навучэнца і накіраваў іх у інстытуты і тэхнікумы краіны, а 440 замежных студэнтаў атрымалі дыплумы БДУ. Тут жа 45 грамадзян з сацыялістычных краін, што сталі на шлях развіцця, абаранілі дысертацыі на атрыманне вучонай ступені кандыдата навук. Звыш 300 спецыялістаў і студэнтаў-іншаземцаў прайшлі навуковую стажыроўку на кафедрах БДУ.

Аўтарытэт савецкай вышэйшай школы

І сёння побач з савецкімі юнакамі і дзяўчатамі вучацца 725 студэнтаў, аспірантаў, стажораў з 62 краін Еўропы, Азіі, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі. Ім створаны ўсе ўмовы для паспяхова вучобы. Напрыклад, вучэбны працэс забяспечваюць 360 выкладчыкаў, з іх 10 — акадэмікі і члены-карэспандэнты АН БССР, 40 — прафесары, звыш 200 — кандыдаты навук, дацэнты. Бібліятэкі, чытальныя залы, лінгафонныя кабінеты, лабараторыі — усё гэта прадастаўлена ў распараджэнне замежных студэнтаў. Звыш 35 тысяч экзэмпляраў вучэбнай, палітычнай, мастацкай літаратуры на англійскай, французскай, нямецкай, іспанскай, в'етнамскай, арабскай мовах мае бібліятэка БДУ. Акрамя гэтага, замежныя студэнты карыстаюцца выдатнымі бібліятэкамі сталіцы Беларусі, сярод якіх і вядучая — імя Леніна.

Добрыя ўмовы, мэтанакіраванасць, працавітасць замежных студэнтаў садзейнічаюць таму, што большасць з іх вучацца на «добра» і «выдатна». А выпускнікам, якія праявілі здольнасць да навуковай, выкладчыцкай дзейнасці, даецца магчымасць паступіць у аспірантуру. З адзнакай закончылі БДУ і сталі аспірантамі Хорхе Луіс Ароча Перэс (Куба), Ма-

жэд Алі Махамед Алі (Ліван), Серынь Аліу Ло (Сенегал), Томанаў (Балгарыя) і іншыя. Напрыклад, выпускнік факультэта прыкладной матэматыкі Чан Дык Ван з В'етнама за адзін год і 6 месяцаў скончыў аспірантуру і стаў кандыдатам фізіка-матэматычных навук. Цяпер ён, знаходзячыся на навуковай стажыроўцы ў Маскоўскім энергетычным інстытуце, закончыў работу над доктарскай дысертацыяй.

Зразумела, аб аўтарытэце дыплама можа гаварыць толькі якасць работы спецыяліста. Нас радуе, што замежныя студэнты і аспіранты — выпускнікі БДУ — паспяхова працуюць у сябе на радзіме. Арланда Рэйноса Эспіноса (Куба) — намеснік дырэктара інстытута хіміі Акадэміі навук Кубы, Фам Ван Дэу (В'етнам) — намеснік міністра вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі краіны, Даржыйн Нямаа (Манголія) — вучоны сакраатар фізічнага інстытута Акадэміі навук ва Улан-Батары. Характэрна і такое: Бесера Наранью Арканчэл (Венесуэла) скончыў фізічны факультэт у 1974 годзе, цяпер ён старшы выкладчык механікі і квантавай фізікі педінстытута ў Каракасе. Егдан Загд-Сурэн (Манголія), выпускнік біялагічнага факультэта 1970 года, загадвае ў сябе на радзіме групай генетыкі ветэрынарнага інстытута Акадэміі навук. Усё гэта сведчыць аб высокай якасці падрыхтоўкі.

Спецыялісты, прайшоўшы жыццёвую школу ў інтэрнацыянальным калектыве БДУ, зведваюць цёплыя пачуцці да савецкіх людзей. Яны імкнуцца не парываць сувязей з універсітэтам. Напрыклад, Вераніка Хопе (Германская Дэмакратычная Рэспубліка), выпускніца БДУ,

прайшла двухмесячную стажыроўку на кафедры ўніверсітэта, а цяпер зноў у Мінску: працягвае вучобу ў аспірантуры. Выпускнік БДУ Галімін-сэргійн Шылагардзі (Манголія), працуючы загадчыкам кафедры фізікі паўправаднікоў універсітэта ва Улан-Батары, прыязджаў на трохмесячную стажыроўку. Выпускнік геаграфічнага факультэта Уладзімір Юзюк (Польская Народная Рэспубліка) з сям'ёй прыехаў на сустрэчу з былымі аднакурснікамі.

Высока ацэнена і праца прафесарска-выкладчыцкага саставу нашага ўніверсітэта краінамі, для якіх рыхтуюцца кадры. Адзначаючы 25 гадоў з пачатку падрыхтоўкі ў СССР спецыялістаў для ГДР, Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі ГДР узнагародзіла вялікую групу працаўнікоў БДУ «Ганаровым знакам за асобыя заслугі ў галіне камуністычнага выхавання, падрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі грамадзян ГДР ва ўніверсітэтах і інстытутах СССР».

За вялікія заслугі ў падрыхтоўцы спецыялістаў для Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам урад СРВ у 1978 годзе ўзнагародзіў БДУ ордэнам Дружбы. І своеасаблівай узнагародай нам з'яўляюцца шматлікія пісьмы з добрымі словамі, водгукі ў друку саміх студэнтаў, аспірантаў, стажораў. На старонках газет яны раскажваюць аб сваіх краінах, звычайна, дзеляцца ўражаннемі аб нашай рэспубліцы, аб савецкай рэчаіснасці. Аспірант з Індыі Суд Прэм Кумар пісаў у газеце «Беларускі ўніверсітэт»: «Цяпер я вучуся ў Беларускам універсітэце. Я пазнаёміўся з гісторыяй вашай краіны, убачыў, як жывуць вашы людзі, як вучыцца маладзё. Я зачараваны тымі магчымасцямі, умовамі, якія створаны ў вашай краіне для таго, каб маладыя людзі маглі вучыцца. Мне падабаецца горадгерой Мінск, падабаецца, што яго жыхары натхнёна працуюць, каб падтрымліваць добрую славу свайго горада і зрабіць яго яшчэ прыгажэйшым».

У нядаўнім пісьме Чан Дык Ван паведаміў, што доктарскую дысертацыю ён прыедзе абараняць у «родны ўніверсітэт» адразу пасля заканчэння стажыроўкі ў Маскве. «Родным» Чан Дык Ван называе наш БДУ.

Іван ЧЭПА,
практар па міжнародных сувязях Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна.

Дружба, супрацоўніцтва

Яшчэ больш шырокаму супрацоўніцтву, дружбе паміж Беларуссю і ГДР паслужаць інфармацыйныя Дні знешняга гандлю ГДР у Мінску. Яны пачаліся 21 красавіка прэс-канферэнцыяй для супрацоўнікаў цэнтральнага, рэспубліканскага друку, тэлебачання і радыё.

Прадстаўнікі ГДР праінфармавалі журналістаў аб праграме Дзён, адказалі на пытанні. Затым удзельнікі прэс-канферэнцыі наведлі разгорнутую ў ДOME кіно выстаўку навінак медыцынскага і лабараторнага абсталявання знешнегандлёвага прадпрыемства «Інтэрмедэкспарт-Імпарт». Дарэчы, у Днях знешняга гандлю ГДР, арганізаваных таварыствам рэкламы і выставак «Інтэрвер бунг» пры садзейнічання Гандлёва-прамысловай палаты БССР, прымаюць удзел адзінаццаць знешнегандлёвых прадпрыемстваў ГДР. Гэта шырока вядомыя «Карл Цэйс Іена», «Робатрон экспарт-Імпарт», «Інвест-экспарт», «Фортшрыт ландмашынен экспарт-Імпарт» і іншыя, якія ўжо шмат гадоў плённа супрацоўнічаюць з нашай краінай.

На афіцыйнай цырымоні адкрыцця Дзён прадстаўнікоў ГДР вітаў старшыня прэзідыума Гандлёва-прамысловай палаты БССР І. Сталівоўка. Намеснік старшыні Дзяржплана БССР М. Заваротны адзначыў, што тавараабарот паміж прадпрыемствамі Беларусі і ГДР няспынна расце ў інтарэсах таго і другога бакоў.

Генеральны консул ГДР у Мінску С. Бернатэж выказаў упэўненасць, што гэта сустрэча спецыялістаў ГДР і СССР паслужыць далейшаму ўмацаванню брацкіх вузлаў дружбы і супрацоўніцтва паміж краінамі.

Дні гандлю ГДР адкрыў намеснік гандлёвага прадстаўніка ГДР у Маскве К. Штарке.

Усё лепшае — дзецям

21 красавіка ў рэспубліканскім ДOME настаўніка ў Мінску пачала пракаваць выстаўка «Асвета і выхаванне ў ПНР». Экспазіцыю, прысвечаную 35-й гадавіне падпісання Дагавора аб дружбе, уз'емадапамозе і супрацоўніцтве паміж СССР і Польшчай, адкрыў міністр асветы БССР М. Мінкевіч. Кіраўнік дэлегацыі Міністэрства асветы і выхавання Польшчы намеснік міністра Б. Дыляк раскажаў прысутным аб поспехах народнай Польшчы ў галіне асветы.

Усе экспанаты — серыйныя ўзоры, якімі шырока аснашчаны польскія школы. Прадукцыя прамысловасці навуковых дапаможнікаў ПНР экспартуецца ў 50 краін свету.

На адкрыцці выстаўкі былі намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Сняжкова, міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч, міністр вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР М. Мяшкоў, а таксама генеральны консул ПНР у Мінску М. Дрэўняк.

пішучь землякі

ВОСЬ ТАБЕ І БАГАТАЯ КРАІНА!

Я з задавальненнем ужо многа гадоў чытаю «Голас Радзімы». Мяне радуе, што з кожным годам жыццё майго роднага народа становіцца ўсё лепшым. І не на словах, а на справе. Я магу з упэўненасцю гаварыць аб гэтым, таму што сам неаднаразова бываў у сваёй краіне і ўсё бачыў на ўласныя вочы. Самае галоўнае, што савецкія людзі пазбаўлены многіх праблем, з якімі ўвесь час сутыкаюцца працоўныя ў капіталістычных краінах, і ім зусім незнаёма такое пачуццё, як пастаянны страх страціць работу і застацца без сродкаў да існавання. А што ж робіцца ў нас, у так званай «свабоднай і багатай» Амерыцы? Спраўды, тут ёсць багачы, але іх не так многа. А вольны працоўны народ і беднаты куды больш. У гэтай багатай краіне, толькі паводле афіцыйных даных, каля 7 мільянаў беспрацоўных, вымушаных жыць на падачку. Мне думецца, іх значна больш, бо ў гэты лік не ўключаюць тых, хто працуе 2—3 гадзіны ў дзень.

Нашым родным у Беларусі цяжка ўявіць, што робіцца ў капіталістычным свеце. Чытаю мясцовую прэсу, і проста мароз прабягае па скуры. Забойствы, грабязь, самагубствы. У многіх месцах закрываюцца школы, звальняюцца настаўнікі. Гэта тлумачыцца тым, што не хапае сродкаў. А вольны выбар розных бомб для знішчэння чалавецтва сродкі знаходзяцца. Амерыканскі народ увесь час палюхаюць пагрозай з боку Савецкага Саюза. Але, нягледзячы на гэта, абурэнне народа супраць ваенных карпарацый, што нажываюцца на гонцы узбраенняў, расце.

А вольныя непадалёку ад таго месца, дзе я жыву, адбыўся такі выпадак. Адной беднай жанчыне не было чым заплаціць за кватэру. Мясцовыя ўлады распарадзіліся выкінуць усе яе рэчывы на вуліцу, а там, рабі што хочаш. Вольны і багатая краіна! Калі б аб гэтай жанчыне напісалі ў «Дэйлі Уорлд», то, напэўна, гаварылі б, што гэта камуні-

стычная прапаганда. Але я прачытаў аб гэтым у буржуазнай газеце «Майамі Геральд». На жаль, гэты выпадак не адзі-

ны. Падобнае адбываецца тут часта.

Сямён ТРЫХАНЮК.

ЗША.

Крыніца праўдзівай інфармацыі

Сардэчна віншую вас са слаўным юбілеем — дзвядцятцігоддзем з дня выхаду ў свет першага нумара любімай мною газеты «Голас Радзімы» і ад усёй душы жадаю рэдкалегіі добрага здароўя і поспехаў у яе выкароўнай рабоце па развіццю і ўмацаванню культурных і духоўных сувязей з суайчынікамі за мяжой.

Вольны ўсё чвэрць стагоддзя, як я рэгулярна атрымліваю і з вялікай цікавасцю чытаю газету «Голас Радзімы». Яна з'яўляецца для мяне бяспечным падарункам, жыватворнай крыніцай праўдзівай інфармацыі аб жыцці на любімай Айчыне, аб справах і марах працавітых савецкіх людзей.

Усе без выключэння матэрыялы, што змяшчаюцца ў газеце, маюць для мяне вялікую цікавасць. Бо заходні друк вольны многае скажае, гаворачы аб жыцці ў Савецкім Саюзе.

Рыгор НІКАНОВІЧ.

ФРГ.

ВЯТРЫ КАСТРЫЧНІКА

Спачатку насустрач мне трапіў матрос, крыж-накрыж перапаўсаны кулямётнымі стужкамі. Потым прабеглі чырвоная гвардзейцы з «трохлінейкамі». А ля ўваходу ў трамвай тоўпіліся людзі ў світках, кожанках, рабочых спяцоўках.

Зрэшты, час унесці яснасць. Мы знаходзімся ў адным з павільёнаў «Беларусьфільма», дзе ідуць здымкі тэлевізійнай карціны «Дзяржаўная граніца», першыя серыі якой раскажваюць аб нараджэнні Краіны Саветаў.

Пад пералівістыя гукі гармонікаў і ліхі перастук матроскіх абдасаў гэты трамвай, нібы веснік новага жыцця, пойдзе ў сырую цемру ранішняга Петраграда. Іменна з гэтага моманту — з першых гадаў Саветскай улады — пачынаецца адлік часу ў новай рабоце беларускіх майстроў экрана. І пачынаецца «блуканні па пакутах» галоўнага героя карціны — былога капітана асобнай пагранічнай варты Дановіча.

— Гэтая роля, — раскажвае вядомы савецкі акцёр Ігар Старыгін, — прыцягнула мяне сур'ёзным рашэннем тэмы, якая ўжо і раней знаходзіла ўваабленне ў літаратуры і кіно. У вобразе Дановіча па-новаму раскажваецца складанасць, з якой руская дваранская інтэлігенцыя прыходзіла ў рэвалюцыю. Патомны афіцэр, «ваенная костачка», Дановіч не прымае спачатку рэвалюцыю, але і прымкнуць да злосных ворагаў Краіны Саветаў таксама не хоча. І тады мой герой рашае паехаць з Расіі ў Германію, каб перакачаць за граніцай гэты трывожны час, які, на яго думку, рана ці позна павінен скончыцца. Але ў невялікім гарадку Дзвінску, за сто сажняў ад немцаў, сярод скопішча былых фабрыкантаў і прадпрыемальнікаў, што спрабуюць вывезці за мяжу нарабаванае дабро, Дановіч паступова пачынае разумець, што большавікі прыйшлі да ўлады не на год, не на два, а назаўсёды. За імі — будучае. І бегчы з Расіі — значыць здрадзіць Радзіме. Дановіч застаецца ў Дзвінску, на гэтай часовай граніцы, каб арганізаваць ахову рубяжоў новай дзяржавы.

— Фільм, які мы здымаем, — уступае ў размову рэжысёр-пастаноўшчык, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Барыс Сцяпану, — гэта пачатак вялікага кінацыкла, які раскажа аб гісторыі стварэння, развіцця і ўмацавання пагранічных войск. Планаецца сем двухсерыйных фільмаў, кожны з якіх будзе прысвечаны пэўнаму этапу ў жыцці нашай краіны. Першыя вяртаюць граніцы, абаронцы Брэсцкай крэпасці, воіны Даманскага... Гэта жывая эстафета долбесці, стойкасці, вернасці ідэалам рэвалюцыі. А пачыналася пагранічная служба ў 1917 годзе, калі ішлі перагаворы аб Брэсцкім міры і калі кожная ўзброеная

сутычка на граніцы з немцамі пагражала трагедыяй.

Рэжысёр Барыс Сцяпану ўпершыню ў сваёй творчасці звяртаецца да гадоў рэвалюцыі, да тых вялікіх дзён, якія перавярнулі ўвесь свет. І гэта, натуральна, стварае асаблівую складанасць пры пастаноўцы фільма. Узяць хоць бы тое, што трамвай, браневікі, пралёткі той пары сталі гістарычнымі, музейнымі рэліквіямі і адшукаць іх для здымак было вельмі і вельмі нялёгка. А для таго, каб знайсці паравоз, які «бегаў» у 1917 годзе, давялося аб'явіць амаль усеагульны пошук.

Асабліва адказнасць ускладналася на ўдзельнікаў здымачнай групы ў сувязі з тым, што ў фільме ўпершыню за ўсю гісторыю беларускага кіно трэба было ўвасобіць вобраз Леніна. Калі здымалася сцена з удзелам Леніна, на студыі панавала асаблівае ажыўленне. Быў выхадны дзень, але ў студыі знаходзіліся асвятляльнікі, гукааператары, акцёры, рэжысёры, не занятыя ў фільме. А калі пачаліся здымкі, у павільёне павісла такая цяжыня, якая, мусіць, бывала ў час выступленняў правадыра. Народны артыст РСФСР Ю. Каюраў знайшоў для вобраза Леніна такія жывыя дэталі, дакладныя падрабязнасці, што ва ўсіх прысутных на імгненне ўзнікла ілюзія не ігры, а спраўднага жыцця. Яно нібы уварвалася на ярка асвятлены пятачок павільёна.

— З самага пачатку работы над фільмам, — зноў гаворыць рэжысёр, — мы імкнуліся да строгай дакументальнасці падзей, да гістарычнай і псіхалагічнай дакладнасці. Лаўрэаты Дзяржаўнай прэміі СССР сцэнарысты А. Нагорны і Г. Рабаў паднялі архіўныя матэрыялы, перакапалі горы спецыяльнай літаратуры. У выніку многія героі нашага фільма набылі рэальных прататыпаў, у карціне дзейнічаюць гістарычныя персанажы, прыводзяцца тэксты дэкрэтаў таго часу. Здымкі праходзілі ў месцах, дзе больш чым 60 гадоў назад адбываліся падзеі, апісаныя ў сцэнарыі. Усё гэта, мы спадзяемся, дапаможа нам больш праўдзіва раскажаць пра тыя дні, калі ў суровых бітвах нараджалася першая ў свеце дзяржава рабочых і сялян.

Леанід ПАУЛЮЧЫК.

НА ЗДЫМКАХ: Ю. КАЮРАЎ грміруецца перад выхадам на здымачную пляцоўку; ідзе работа над фільмам «Дзяржаўная граніца», на прыёдным плане аператар-пастаноўшчык Барыс АЛІФЕР.

Фота А. БІРЫЛКІ.

«МЫ АДКРЫТЫ ДЛЯ УСЯГО ПРАЎДЗІВАГА І СУМЛЕННАГА»

ДЫЯЛОГ З ПІСЬМЕННІКАМІ СВЕТУ

Работа Саюза пісьменнікаў СССР у галіне інтэрнацыянальных творчых кантактаў падпарадкавана галоўнай задачы — згуртаваць прагрэсіўныя сілы сусветнай літаратуры, устанавіць паміж мастакамі розных краін узаемаразуменне і давер'е.

Крыху статыстыкі. У арбіце нашых літаратурных сувязей каля ста краін. Толькі ў 1979 годзе ў СССР прыязджала больш чым 550 пісьменнікаў з 65 краін. Каля 500 савецкіх пісьменнікаў наведвалі 35 краін свету. Яны ўдзельнічалі амаль у ста шматбаковых і двухбаковых дыскусіях, канферэнцыях і сустрэчах. Больш за сто савецкіх літаратараў адпраўляліся за рубжы і творчыя камандзіроўкі: збіраць матэрыял для новых твораў, чытаць лекцыі аб савецкай літаратуры, удзельнічаць у творчых вечарах.

Найбольш актыўныя і разнастайныя нашы сувязі з пісьменнікамі сацыялістычных краін. Паспяхова развіваюцца культурныя, у прыватнасці літаратурныя, сувязі і з краінамі Азіі і Афрыкі. Аднак мне хацелася б больш дэталёва спыніцца на літаратурных узаемаадносінах — дарэчы, найбольш складаных і не заўсёды бездакорных — паміж пісьменнікамі савецкімі і капіталістычных краін.

Сёння Саюз пісьменнікаў СССР падтрымлівае творчыя кантакты з літаратарамі ўсіх краін Заходняй Еўропы, ЗША, Канады, шэрагу дзяржаў Лацінскай Амерыкі. Формы гэтых кантактаў самыя разнастайныя. Напрыклад, толькі за мінулыя два гады адбыліся кангрэс Міжнароднай асацыяцыі літаратурных крытыкаў і Сусветная канферэнцыя пісьменнікаў-фантастаў. Другі кангрэс еўрапейскіх пісьменніцкіх арганізацый і Міжнародны фестываль паэзіі ў Н'ятра-Нямцы (Румынія). Міжнародны кангрэс лаціна-амерыканскай літаратуры (Венесуэла) і Міжнародны паэтычны фестываль у Італіі, Міжнародны пісьменніцкі семінар у Лахці (Фінляндыя) і Другая Міжнародная сустрэча дзіцячых і юнацкіх пісьменнікаў (Масква). Важнай падзеяй у літаратурным жыцці планеты стала Другая Міжнародная сустрэча пісьменнікаў у Сафіі, якая праходзіла пад дэвізам «Мір—надзея планеты». У сустрэчы прымаўла ўдзел каля 70 пісьменнікаў з 20 краін свету.

Удасканалваецца і сам характар сувязей: яны набываюць усё больш дзелавы, прадметны характар.

Напрыклад, нашы ўзаемаадносіны з пісьменнікамі Францыі найбольш дакладна характарызуе эпітэт «антымільстычныя». У 1979 годзе па запрашэнню Саюза пісьменнікаў СССР у нас гасціла прадстаўнічая дэлегацыя французскіх паэтаў. Яна прыняла ўдзел у святкаванні Усеагульнага пушкінскага дня паэзіі, знаёмілася з жыццём рэдэцкай літаратурных часопісаў. Цікава прайшоў вечар савецкай і французскай паэзіі, на якім чыталіся рускія і французскія пераклады.

У інтэрв'ю «Літаратурнай газете» французскія госці далі высокую ацэнку падобным сустрэчам, адзначылі іх ролю ў збліжэнні літаратур. Кіраўнік дэлегацыі П'ер Беран, у прыватнасці, заявіў: «Мы на Захадзе яшчэ недастаткова ведаем Савецкі Саюз. Часта прыязджаем з прадуржэннямі, памылковымі ўяўленнямі. Знаёмства з жыццём вашай краіны, сустрэчы з пісьменнікамі пераконваюць, што гэтыя меркаванні аб Савецкім Саюзе навязаны тэндэнцыйнымі сцвярдзэннямі сродкаў масавай інфармацыі». Падобныя сувязі, як правіла, аказваюцца і творча плённымі. Так, Андрэ Рэмкль напісаў выдатную кніжку аб гіганце савецкай аўтамабільнай прамысловасці — КамАЗе. Раман вядомай французскай пісьменніцы Клод Жанер называецца «Ружа Ташкента». Аўтар раскажала аб дружбе народаў СССР, савецкай гасцінасці.

За два апошнія гады адбылося больш блізкае знаёмства савецкіх і амерыканскіх пісьменнікаў. Я маю на ўвазе ўзаемны абмен літаратурнымі дэлегацыямі і прыватныя паездкі пісьменнікаў абедзвюх краін. Дарэчы, з 1977 года двухбаковыя сустрэчы савецкіх і амерыканскіх пісьменнікаў сталі

штогадовымі. «У ходзе такіх сустрэч, — заявіў адказны сакратар інстытута імя Кенана Ф. Стар, — людзі настолькі знаёмяцца адзін з адным, што становіцца магчымай шчырая размова на любую тэму» («Нью-Йорк таймс» — 5.9.79). Удзельнікі трэцяй сустрэчы выказалі прананову стварыць «Дэкларацыю сумлення», якая адлюстравала б пазіцыю савецкіх і амерыканскіх пісьменнікаў на галоўнай праблеме сучаснасці — захаванню міру на зямлі.

Садзейнічала знаёмству амерыканскай інтэлігенцыі з жыццём нашай краіны лектарская дзейнасць савецкіх літаратараў у Амерыцы. Такія вядомыя пісьменнікі, як Юрый Трыфанаў, Віталій Кароціч, Яўген Вінакураў, Аляксандр Аўчарэнка, Юрый Нагібін, Віктар Розаў, Юрый Рытхэў, чыталі лекцыі аб савецкай літаратуры, раскажвалі аб ладзе жыцця ў СССР. З вялікай цікавасцю былі сустрэты паэтычныя вечары Андрэя Вазнісенскага, Яўгена Еўтушэнкі, Булата Акуджавы.

Дзякуючы такім сувязям літаратараў адбыліся некаторыя добрыя зрухі ў адносінах амерыканцаў да савецкай літаратуры. Як заўважыў Юрый Трыфанаў, вярнуўшыся з ЗША, там многія сталі разумець, што вялікая руская літаратура ствараецца не дыспэнтамі, а савецкімі літаратарамі, якія працуюць у сваёй краіне.

У мінулым годзе было падпісана даўгатэрміновае пагадненне аб супрацоўніцтве паміж СП СССР і Нацыянальным сіндыкатам пісьменнікаў Італіі. Паступова расшыраюцца нашы адносіны з літаратарамі Англіі, ФРГ, Іспаніі.

На жаль, не заўсёды нашы крокі сустрэкаюць імпульс у адказ. Афіцыйныя інстанцыі некаторых краін часта не працягваюць зацікаўленасці ў расшырэнні кантактаў. Якім меркаваннямі яны пры гэтым кіруюцца? У прыватнасці, і тым, што знаёмства з нашай краінай і яе людзьмі вымушае літаратараў самых розных поглядаў перагледзець многія са сваіх ацэнак і перакананняў.

Надзвычайная важная галіна работы СП СССР — кантакты з замежнымі перакладчыкамі савецкай літаратуры. Мы рэгулярна праводзім міжнародныя сустрэчы перакладчыкаў, прадастаўляючы іх удзельнікам усе магчымыя для абмеркавання любых тэм і пытанняў, якія іх цікавяць, дапамагаючы ім глыбей унікнуць у развіццё шматнацыянальнай савецкай літаратуры, што ствараецца цяпер на 76 мовах народаў СССР. У мінулым годзе адбылася V Міжнародная сустрэча перакладчыкаў, у якой прынялі ўдзел прадстаўнікі 35 краін свету. Для заахвочвання найбольш выдатных замежных перакладчыкаў савецкай літаратуры Саюз пісьменнікаў СССР і Савецкі камітэт абароны міру заснаваў шэсць прэміяў імя Максіма Горкага.

Вялікая ўвага ў Савецкай краіне ўдзяляецца перакладам замежнай літаратуры на рускую мову і мовы народаў СССР. ЮНЕСКА канстатуе, што СССР займае першае месца ў свеце па выпуску перакладчай літаратуры, штогод выдаецца больш чым дзве тысячы назваў кніг замежных аўтараў.

Я лічу неабходным падкрэсліць, што нашы адносіны да замежных літаратур ніколі не дыктаваліся нейкімі часовымі, тактычнымі і тым больш прапагандысцкімі меркаваннямі. Наша мэта — зрабіць здабыткам мільёнаў савецкіх людзей усё самае значнае, яркае, таленавітае, што мае сучасная літаратура Захаду.

Мне хочацца нагадаць у сувязі з гэтым словы Л. І. Бржэзневача: «Мы адкрыты для ўсяго праўдзівага і сумленнага, і мы гатовы ўсямерна пашыраць кантакты, выкарыстоўваючы спрыяльныя ўмовы, якія стварае разрадка. Але нашы дзверы будуць заўсёды закрыты для выданняў, якія прапагандуюць вайну, насілле, расізм, чалавечаненавісціцтва».

Юрый ВЕРЧАНКА,
сакратар праўлення Саюза
пісьменнікаў СССР.

ДАВЕДНІКІ І СЛОЎНІКІ З ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

У Доме кнігі на Паркавай магістралі Мінска была разгорнута выстаўка «Даведнікі і слоўнікі з Вялікабрытаніі». Яе наведвалі жыхары і госці беларускай сталіцы.

Тут экспанаваліся даведнікі па навуцы і тэхніцы, літаратуры, мастацтву, медыцыне, спорце; астранамічная, музычная, мінералагічная энцыклапедыі, а таксама оxfordскія слоўнікі англійскай мовы — тлумачальны, этымалагічны, сінонімаў і антонімаў і многія іншыя. Выстаўка, якая налічвае 350

тамоў даведачнай і лінгвістычнай літаратуры, выдадзеныя на працягу двух апошніх гадоў і ў пачатку сёлета, пасля Мінска павывае ў Кішыневе, Вільнюсе і Маскве.

Англа-савецкі кнігаабмен, які становіцца добрай традыцыяй, мае важнае значэнне для развіцця культурных сувязей паміж нашымі краінамі, падкрэсліў у сваім выступленні савецкі-пасланнік пасольства Вялікабрытаніі ў СССР А. Тэрнер.

Падпісаны ў мінулым годзе пратакол аб супрацоўніцтве паміж асацыяцыяй выдаўцоў Вялікабрытаніі і Дзяржкамвыдаткам СССР стаў новым стымулам для расшырэння кніжнага гандлю. На прылаўках англійскіх магазінаў з'яўляецца усё больш савецкіх выданняў, а ў Савецкім Саюзе — кніг, выдадзеных у Англіі.

Англіійскія чытачы і спецыялісты з цікавасцю азнаёмяцца з савецкай выстаўкай «Тэатр, музыка, кіно», якая адкрываецца ў Лондане 24 верасня.

Два дні ў Палацы культуры тэкстыльшчыкаў прыходзіў IV гарадскі танцавальны конкурс «Мінскія зоркі-80».

У праграму спаборніцтваў увайшлі танцы сучасных біт-рытмаў «Вару-вару», «Вілкіс», танцы Лацінскай Амерыкі, «Венскі вальс» і традыцыйныя танцы нашай краіны. Выканаўцы падзелены на 4 групы па ўзростах. Пераможцамі захапляючага конкурсу сярод школьнікаў 1—3 класаў сталі Вадзім Іваноў і Ларыса Кувалкіна. Першае месца сярод танцораў другой і трэцяй узроставай груп занялі Оля Савіцкая і Віця Сафронаў, Анжэла Дзядзічкіна і Сяргей Лойка. Лепшай танцавальнай парай чацвёртай групы сталі старшакласнікі Света Ратоўская і Сяргей Кагорын.

НА ЗДЫМКАХ: парад удзельнікаў конкурсу; танцоўцы Святлана РАТОВСКАЯ і Сяргей КАКОРЫН; самая юная прызыёрка Ларыса КУВАЛКІНА і Вадзім ІВАНОВ; пераможцам уручаюць дыпломы. Фота С. КРЫЦКАГА.

УРАЖАННІ АД ВЫСТАЎКІ МАЛАДОГА МАСТАКА

СЦЭНОГРАФ ПА ПРЫЗВАННЮ

У 1978 годзе часопіс «Тэатр» прадстаўляў сваім чытачам некалькі маладых савецкіх сцэнографіў і сярод іх—беларускага мастака Аляксандра Ціхановіча. Ён выпускнік Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, удзельнік многіх рэспубліканскіх і ўсесаюзных выставак. Нядаўна ў Мінск адбылася яго першая персанальная выстаўка.

...На лаўках сядзяць людзі. Сядзяць нязручна, нясмела, быццам разумеючы сваю непатрэбнасць, бездапаможнасць. Усё вакол іх, здаецца, зафарбавана роўным шэрым колерам, разбіта сумнай сеткай на акуратныя ромбы, што нагадваюць малюнак танных шпалераў. І раптам праз гэтую шэрасць звычайнасці прабіваюцца слабыя парасткі дрэў... Гэта эскіз Аляксандра Ціхановіча да спектакля «Дзядзя Ваня» паводле п'есы А. Чэхава. Работа мастака дакладна перадае хістку і сумную атмасферу чэхаўскага шэдэўра, духоўны свет яго герояў.

На першы погляд гэтая невялікая выстаўка ў Доме мастацтваў здавалася крыху дзіўнай. У адрозненне ад звычайных тэатральных экспазіцый тут не было ні макетаў дэкарацый, ні эскізаў касцюмаў, ні фатаграфій сцэн са спектакляў. А былі карціны ў рамках. Калі б не подпісы з назвамі п'есаў, іх можна было б палічыць за станковы жывапіс. У работах адчуваецца эмацыянальнае ўспрыманне мастака. А. Ціхановіч заўсёды спачатку піша своеасаблівыя эскізы-карціны, каб выказаць сваё адчуванне і разуменне рэчы, а ўжо затым ідзе да іх сцэнічнага ўвасаблення.

Гэтая асаблівасць нейкім чынам адлюстроўвае творчы шлях Аляксандра Ціхановіча. З дзяцінства ён займаўся адразу ў двух студыях — тэатральнай і выяўленчага мастацтва. І аб'яднаць захапленні можна было, толькі стаўшы тэатральным мастаком. На жаль, у год яго паступлення ў інстытут не было набору на тэатральна-дэкарацыйнае аддзяленне, і ён паступіў на аддзяленне інтэр'ера. Амаль адразу ж пачаў працаваць у студэнцкім тэатры, афармляў курсыя спектаклі. Тады ж А. Ціхановіч спрабуе сілы ў кіно. У выніку ён рабіў адразу тры дыпломы. Першы—афіцыйны—на аддзяленні інтэр'ера, другі — афармленне дыпломнага спектакля «Лазня»,

і трэці — пастаноўка фільма «Другая восень». Аляксандр настойліва імкнуўся да тэатра, выкарыстоўваючы любую магчымасць вучыцца цяжкаму і прыгожаму рамяству сцэнографа.

Шмат карыснага дала мастаку работа на студыі «Беларусь-фільм». Ён паставіў тут шэсць карцін. Лепшай была, бадай, стужка рэжысёра В. Рубінчыка «Гамлет Шчыгройскага павета». У эскізах А. Ціхановіча ўсё пабудавана на маляўнічых паўтанах, адценнях настрою і пацуццяў. Затхлая зеляніна абвівае ўсю прастору, ствараючы сумную і душную атмасферу павятовага жыцця-быцця, якая гасіць любое парыванне герояў, усякі рух душы...

Працягваючы вучыцца мастак і ў Брэсцкім драматычным тэатры, і ў Маскве, дзе праходзіў двухгадовую стажыроўку. Усё гэта, безумоўна, адбілася на яго творчасці, дазволіла ўвайсці ў свет сучаснай сцэнаграфіі. І сёння можна сказаць, што Аляксандр Ціхановіч стаў тэатральным мастаком. Разглядаючы яго работы ў храналагічным парадку, бачыш, як расце майстэрства мастака, як ад аматарскага станкавізму ён ідзе да разумення сцэнічнай прасторы: як месца дзеяння тэатральных калізій. Адной з такіх спраўды прафесійных работ быў спектакль «Даходнае месца» па п'есе А. Астроўскага, у якім мастак выкарыстаў чыста тэатральныя эфекты асвятлення і каларыту ў распрацоўцы мізансцэн, у вырашэнні касцюма і грыву. Удаліся апошнія пастаноўкі — «Палаяванне на качак» А. Вампілава ў Мінскай студыі кінаакцёра (рэжысёр В. Анісенка) і «Жыві і помні» В. Распуціна ў тэатры імя Мясавета (рэжысёр В. Глубокава).

Аляксандр Ціхановіч працуе галоўным мастаком Рэспубліканскага тэатра юнага глядача. І сваю асноўную задачу ён, жартуючы, вызначыў як «атмасферныя пошукі». Інакш кажучы, мастак марыць аб вяртанні ў тэатр самой яго святочнай атмасферы, таго чакання чуда і шчасця, якое заставалася ў кожнага з нас у дзяцінстве ад тэатра. Цяпер ён заканчвае работу над спектаклем «Маўгілі» па Р. Кіплінгу. Эскізы абяцаюць вяселае і гераічнае прадстаўленне.

Р. АЛЯКСАНДРАВА.

Уладзімір НЕМІЗАНСКИ

НА ЧУЖЫМ БЕРАЗЕ

Хвалі чужога мора...
Дрэвы чужыя ля мора...
І над грывастымі хвалямі
У небе чужыя аблогі...
Сэрца б'ецца прыбоем,
Перад вачыма дакорам
Стаіць незабыты бераг,
Недасягальна далёкі.

Вёў яго не да Радзімы—
На берагі, не падобныя
Да берагоў дняпроўскіх.
Добрыя людзі страчаліся,
Страчаліся—як ільдіны,
Каханне было без каханья,
Без шчырых сяброў
сяброўства.

За незабытым берагам—
Луг дываном квяцістым
І падпіраюць неба
Карыятады-сосны.
На незабытым беразе
Ён развітаўся з дзяцінствам.
На незабытым беразе
Стаць не паспеў дарослым.
Там ад башкоўскага ганку
Шлях яго клаўся гаротны:
Гналі спярша да вагонаў
Нелюдзі на дасвеці,
Потым быў брэх аўчарак,
Бляск у вачах галодных,
Пакутлівая і доўгая
Смерць у лагеры смерці.

Лёс мардаваў як трэба,
Лёс не даваў палёгкі.
Часта начамі сніў ён
На далані сняжынку,
Бераг свой сніў аснежаны,
Недасягальна далёкі,
Бераг, дзе звонкія лыжы
Пяюць на зазімку.
Быццам кіношная стужка
Наадварот крутнулася
І замільгалі кадры:
Бераг...
Рака...
Пагорак...
Быццам з далёкага берага
Дзяцінства яму ўсміхнулася.
...Б'юцца грывастыя хвалі,
Хвалі чужога мора.

II

Выжыў ён.
Год пераможны

А. РАКОВІЧ,
дацэнт БДУ імя У. І. Леніна.

ТВОРЫ У. І. ЛЕНІНА ВЫДАЮЦА МАСАВЫМІ ТЫРАЖАМІ

АРСЕНАЛ ІДЭЙ

Багацейшую ідэйную спадчыну пакінуў нам У. І. Ленін. Ён напісаў вялікае колькасць кніг, брашур, тысячы артыкулаў і пісем. Дастаткова сказаць, што агульная колькасць надрукаваных ленынскіх работ перавышае 13 тысяч. Працы У. І. Леніна перакладзены больш чым на сто замежных моў і моў народаў СССР, сярод перакладаў яны займаюць першае месца ў свеце.

Вядомы англійскі грамадскі дзеяч Айвар Мантэгу сказаў аднойчы: «Напісанае Леніным — не архіў, а арсенал. Калі надыходзіць час бітвы, мы гартаем старонкі ленынскіх кніг дакладна так, як перад атакай набіваем патронамі кулямётных стужкі».

На тэрыторыі Беларусі творы У. І. Леніна выдаваліся задоўга да Вялікага Кастрычніка. Пачатак гэтаму паклаў Палескі камітэт РСДРП. У 1904 годзе ў адной з падпольных друкарняў было зроблена 3 500 экзэмпляраў I і II раздзелаў брашур У. І. Леніна «Да вясковай беднаты». Архіўныя матэрыялы сведчаць аб незвычайнай папулярнасці брашур у працоўных. Найбольш шырока яна распаўсюджвалася ў Беларусі ў 1905 годзе.

Некаторыя артыкулы Леніна, а таксама асобныя месцы з яго твораў перадрукоўвала газета «Северо-Западный край», якая выдавалася ў Мінску ў 1917 годзе на старонках бальшавіцкай газеты «Буревестник» была надрукавана значнай колькасцю работ У. І. Леніна, якія з'явіліся праграмай дзеяння для бальшавікоў, салдат Заходняга фронту і працоўных Беларусі. Так, 28 кастрычніка ў «Буревестнике» была змешчана напісаная У. І. Лені-

ным і прынятая II Усерасійскім з'ездам Саветаў гістарычная адозва «Рабочым, салдатам і сялянам!».

Пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 года на тэрыторыі Беларусі пачалі выходзіць асобныя выданні творы К. Маркса, Ф. Энгельса, У. І. Леніна. Гэта тлумачылася і блізкасцю фронту, і моцным уплывам бальшавікоў Паўночна-Заходняга і Палескага камітэтаў РСДРП.

За перыяд з 1917 па 1920 гады выйшла ў свет 14 брашур і зборнікаў ленынскіх работ. Акрамя гэтага, вялікая колькасць работ У. І. Леніна з'яўлялася на старонках бальшавіцкіх газет, якія друкаваліся ў Беларусі.

У жалобныя дні студзеня 1924 года II Усесаюзнага з'езда Саветаў прыняў пастанову аб выданні выбраных твораў У. І. Леніна на розных мовах, падкрэслішы, што гэта будзе лепшым помнікам правяду рэвалюцыі.

Была створана спецыяльная камісія ЦК КП(б)Б для падрыхтоўкі да выдання на беларускай мове твораў У. І. Леніна. І з 1925 года Белдзяржвыдавцтва пачало выпускаць іх у серыі «Ленінская бібліятэка». Кнігі выходзілі невялікім фарматам тыражом ад 3 да 15 тысяч экзэмпляраў. Усяго за тры гады выйшла 16 кніг, у тым ліку 12 тэматычных зборнікаў.

Аднак выпуск асобных ленынскіх работ на беларускай мове не мог задаволіць растуць запатрабаванні чытачоў. Таму ў 1926 годзе ЦК КП(б)Б вырашыў выдаць выбраныя творы У. І. Леніна на беларускай мове ў 12-ці тамах. Усю работу ўзначаліў Інстытут гісто-

рыі партыі пры ЦК КП(б)Б. Для перакладу ленынскіх твораў прыцягваліся вядомыя беларускія пісьменнікі — Я. Колас, З. Жылуновіч, З. Бядуля, К. Чорны.

За перадаены перыяд у Беларусі было выдадзена 229 ленынскіх кніг тыражом каля 2,5 мільёна экзэмпляраў.

Сумесная работа калектыву супрацоўнікаў Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КП(б)Б, Белдзяржвыдавцтва, пісьменнікаў, вучоных і паліграфістаў аднавілася ў пасляваенны час. І ў 1951 годзе было завершана выданне збору твораў У. І. Леніна ў 35 тамах на беларускай мове тыражом 20 тысяч экзэмпляраў. У далейшым было выпушчана яшчэ 10 тамоў.

Усяго за гады Савецкай улады ў Беларусі выдадзена 407 ленынскіх кніг тыражом 4 288 тысяч экзэмпляраў. Многія работы неаднаразова перавыдаваліся. Так, «Чарговыя задачы Савецкай улады» друкаваліся 11 разоў, «Задачи Саюзаў моладзі» — 10 разоў, «Дзяржава і рэвалюцыя» — 7 разоў.

Да 110-й гадавіны з дня нараджэння правядура выйшлі ў свет кнігі У. І. Леніна «Аб дзяржаве», «Апошнія пісьмы і артыкулы», І. Саракавіка «Вучымся ў Леніна», А. Нятылькіна «Ажыццяўленне ленынскай палітыкі індустрыялізацыі ў Беларусі (1926—1941)» і іншыя.

Такі шырокі размах выдавецкай дзейнасці па выпуску твораў У. І. Леніна на роднай мове — яркае пацвярджэнне глыбокай цікавасці беларусаў да ленынскай ідэйнай спадчыны.

ЗАЛАТЫЯ МЕДАЛІ... ЗА РУЖЫ

Цэнтральны батанічны сад АН БССР у 1977 годзе ўпершыню прыняў удзел у Міжнароднай выстаўцы садаводства і кветаводства «Флора-Аламоўч-77» у Чэхаславакіі. Кветкавыя расліны, інтрадудцыраваныя і вырашчаныя ў БССР, былі адзначаны залатым і сярэбраным медалімі.

Удзел у выстаўцы батанічнага сада Беларусі быў прыхільна сустрэты не арганізатарамі і міжнароднай навуковай грамадскасцю. Адбыўся ўзаемны абмен дэлегацыямі, вяліся перагаворы аб расшырэнні сувязей і больш шырокім удзеле батанічных устаноў рэспублікі ў гэтай міжнароднай выстаўцы.

Цяпер вырашаецца пытанне аб стварэнні на тэрыторыі выстаўкі «Флора-Аламоўч» пастаяннай экспазіцыі — «Беларускі нацыянальны сад», дзе будуць паказаны найбольш характэрныя прадстаўнікі беларускай флоры з ліку арнаментальных раслін.

Цэнтральны батанічны сад АН БССР у 1979 годзе значна расшырыў асартымент прадстаўленых на выстаўцы кветкавых раслін. Там дэманстраваліся 19 лепшых сартоў гладыёлусаў, 7 сартоў руж закрытага грунту, 7 колераў герберы, 10 сартоў астраў, 3 сарты сухацвэтаў, 2 — тагетысу і 2 віды шматгадовых раслін. Усяго было прадстаўлена больш за 40 відаў, форм і

сартоў у колькасці 1 790 суквеццяў. І на гэты раз лепшыя сарты гладыёлусаў, руж і астраў былі высока ацэнены патрабавальнымі экспертнымі камісіямі выстаўкі. Кветкі атрымалі залатыя медалі і дыпломы I-й ступені. Дзве формы лімоніуму ўдастоены бронзавага медаля.

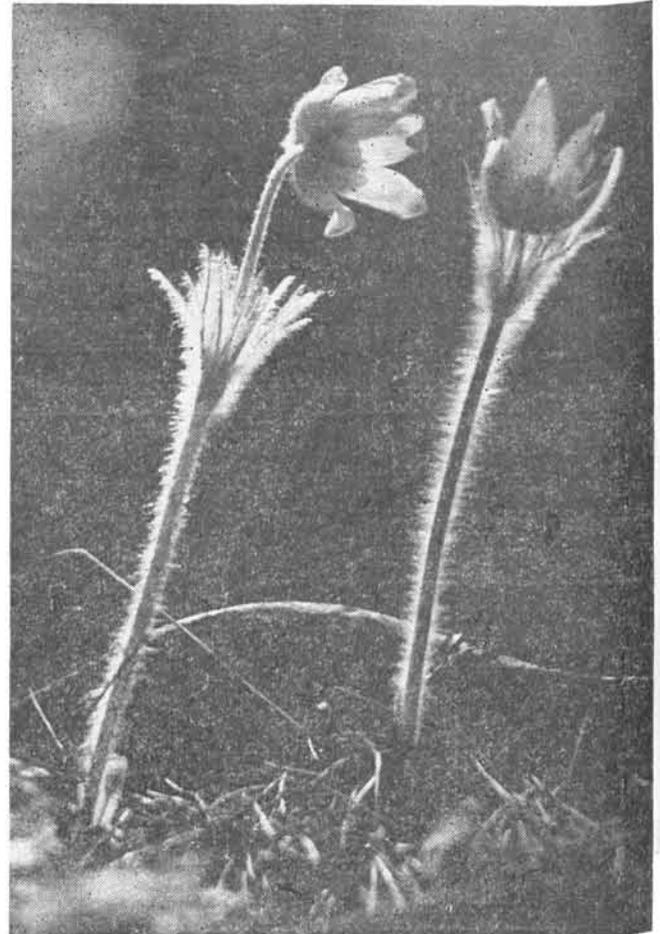
На працягу многіх гадоў Цэнтральны батанічны сад АН БССР прымае ўдзел і ў Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР у Маскве.

Летась у павільёне «Кветаводства і азелененне» дэманстравалася 215 лепшых відаў, сартоў і форм кветкава-дэкаратыўных раслін.

Экспазіцыі нарцысаў, цюльпанаў, касачоў, руж закрытага грунту за асартымент і якасць атрымалі самую высокую ацэнку. Супрацоўнікі сада ўзнагароджаны трыма сярэбранымі і пяццю бронзавымі медалімі ВДНГ СССР.

Цэнтральны батанічны сад АН БССР нязменна з'яўляецца адным з арганізатараў і ўдзельнікаў веснавых і восеньскіх выставак кветак у Мінску. Яго экспанаты і на гэтых выстаўках таксама адзначаюцца высокімі ўзнагародамі.

П. ПЯТРОўСКИ,
вучоны сакратар Цэнтральнага батанічнага сада АН БССР.

Цвіце сон-трава.

Фота В. САСНОўСКАГА.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

ДАБРАЧЫННЫЯ МАРКІ

Штогод да ленинскага юбілею Міністэрства сувязі СССР выпускае новую марку, блок або серыю мініячур, што папаўняюць філатэлістычную Ленінію. Селетні паштовы блок складаецца з маркі і купона, якія выкананы на залатым фоне. Марка ўзнаўляе скульптурны партрэт правядыра, на купоне блока прыве-

дзены словы Л. І. Брэжнева: «Імя Леніна злілося з сучасным і будучым чалавецтвам». Тэму Ленініны працягвае паштовы знак, прысвечаны 50-годдзю заснавання ордэна Леніна. Юбілей адзначалі ў пачатку красавіка.

Сёння ў альбомах філатэлістаў захоўваюцца больш за 350 савецкіх марак, прысвечаных Леніну. Першая з іх з'явілася ў паштовых акенцах у дзень пахавання правядыра сусветнага пралетарыяту — 27 студзеня 1924 года. Калекцыянеры нашай рэспублікі маюць у сваіх зборах цікавыя маркі з партрэтамі У. І. Леніна, выпушчаныя ў Гомелі ў 1924 годзе. Праўда, маркі гэтыя не паштовыя, а дабрачынныя.

...Першая сусветная і грамадзянская войны пакінулі пасля сябе маладой Савецкай дзяржаве разбурэнні, голад, хваробы і дзіцячую беспрытульнасць. Мільёны непаўналетніх засталіся без бацькоў. У 1921 годзе была створана камісія пры УЦВК па барацьбе з беспрытульнасцю, на чале якой стаў чалавек вялікага сэрца — Ф. Дзяржынскі. У савецкай філатэліі гэтаму перыяду прысвечана некалькі марак з надпісам «Філатэлія — дзецям», надбаўка ад кошту якіх ішла ў фонд камісіі. Быў таксама заснаваны ў 1924 годзе «Фонд імя Леніна для аказання дапамогі беспрытульным дзецям». Затым было створана таварыства «Сябра дзяцей», яго філіялы дзейнічалі ва ўсіх гарадах краіны. Яно любімымі шляхамі збірала сродкі для дзяцей. З таго цяжкага і герачнага часу засталіся нямыя сведкі — дабрачынныя маркі, латарэйныя білеты, купоны ўваходных білетаў, папяровыя

значкі скарбоначнага збору, металічныя жэтоны. Дзіцячая камісія пры УЦВК таксама распаўсюджвала дабрачынныя маркі, на якіх было напісана «Дзеці — будаўнікі будучага».

У Гомелі створанаму таварыству «Сябра дзяцей» было прысвоена імя Леніна. За кароткі тэрмін яго актывістам удалося сабраць каля 20 тысяч рублёў. У чэрвені 1924 года таварыства выпусціла серыю з шасці дабрачынных марак. На іх у жалобных рамках былі змешчаны партрэты Леніна, што адносіліся да розных перыядаў жыцця, унізе кожнай — намінал і надпіс: «Гомельскае таварыства сяброў дзяцяці». Маркі надрукаваны на шэрай паперы, фарба не вельмі высокай якасці: час быў цяжкі.

На сабраныя грошы адкрываліся сталовыя для беспрытульных, гурткі, а затым і майстэрні, дзе падлеткі маглі працаваць. У тыя гады газета «Палеская праўда» пісала аб гэтых марках, што яны прадаваліся ва ўсіх «...прадпрыемствах, кафэ-рэстаранах, мануфактурных, гаспадарчых і галантарэйных магазінах, вакзалах і прыстанях». Савет гомельскага таварыства «Сябра дзяцей» звярнуўся да жыхароў з просьбай усяляк падтрымаць пачынанне па збору сродкаў: «лепшым помнікам Леніну будзе тое, што не застаецца ніводнага беспрытульнага, галоднага, непісьменнага дзіцяці».

Нядаўна ў калекцыях мінчан з'явілася яшчэ адна марка таго перыяду, выдадзеная на Украіне. Гэта таксама дабрачынны выпуск. На ёй надпіс на ўкраінскай мове — «Ліквідацыя непісьменнасці — помнік Ільічу».

Л. КОЛАСАУ.

СПОРТ

ЮБІЛЕЙНЫ ГОЛ

ТРАДЫЦЫІ ПРАЦЯГВАЮЦА

Ужо многія гады радуюць сваіх балельшчыкаў беларускія спартсменкі. Імёны Валчэцкай, Петрык, Лазаковіч, Корбут вядомы ўсяму свету. Не раз становіліся яны пераможцамі спартоўнага самага высокага рангу. Таму і чакалі беларускія аматары гімнастыкі, што на апошнім чэмпіянаце краіны, які праходзіў у Кіеве, добрую традыцыю прадоўжыць мінчанка Нэллі Кім. І гэтыя чаканні спраўдзіліся.

У вострай канкурэнцыі з маладымі спартсменкамі Кім здолела зававаць залаты медаль.

На алімпійскіх гульнях у Манрэалі мінчанін Аляксандр Гаўзаў стаў чэмпіёнам у стральбе, а яго зямляк Аляксандр Кядзяраў — сярэбраным прызёрам. Цяпер беларускія стралкі, якія ўключаны ў зборную алімпійскую каманду краіны, рыхтуюцца да спартоўнага ў Маскве. **НА ЗДЫМКУ:** А. ГАЗАЎ (справа) і А. КЯДЗЯРАЎ на трэніроўцы.

Гумар

— Заўбоды ты бярэш тое, што людзі не бяруць.— папракнула мужа жонка, выходзячы з ім з магазіна.

— Калі б не меў уласнага густу, то, мужчына, і ты не была б май жонкай.— прамовіў ён у адказ.

— Ты ведаеш, што чакае тых дзяцей, якія не ядуць першых страй?

— Ведаю: яны становяцца манекеншчыцамі

Калі поезд набраў хуткасць, пасажыры зайважылі, што адзін іх спадарожнік адстаў.

— Як жа ён даедзе? У яго ж, можа, і грошай з сабой няма — пачуўся занепакоены жаночы голас.

— Не хвалюйцеся, у яго ёсць

грошы! — супакойў мажны мужчына.— Вось вісіць яго пінжак, і я бачыў, як ён клаў сюды кашалёк.

— Гавораць, што я атрымаў у спадчыну розум майго бацькі.

— У вас, напэўна, шмат братоў і сябр, з якімі вам давялося падзяліцца.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 715